

ОРГАН УПРАВЉАЊА У УСТАНОВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА (*састав, именовање, надлежност*)

Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013 и 35/2015-аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 - одлука УС, даље: **Закон**) прописује да установа, без обзира на оснивача, има органе управљања, руковођења, стручне и саветодавне органе, у складу са Законом, оснивачким актом и општим актом.

Орган управљања у предшколској установи је управни одбор, а у школи школски одбор.

САСТАВ И ИМЕНОВАЊЕ

- **Састав органа управљања**

Одредбама Закона прописан је трипартитни састав органа управљања.

Орган управљања има девет чланова, укључујући и председника и чине га по три представника запослених, родитеља и јединице локалне самоуправе (члан 54. ст. 1. и 3.).

Чланове органа управљања установе именује и разрешава скупштина јединице локалне самоуправе, а председника бирају чланови већином гласова од укупног броја чланова органа управљања (члан 54. став 2. Закона).

Закон прописује специфичности које су у вези са именовањем и саставом органа управљања:

- у установи у којој се образовно-васпитни рад изводи и на језику националне мањине чланови органа управљања - представници јединице локалне самоуправе именују се уз прибављено мишљење одговарајућег националног савета националне мањине (члан 54. став 4.);

- у установи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине или за које је утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, три члана - представника јединице локалне самоуправе у органу управљања, предлаже национални савет националне мањине (члан 54. став 5.);

- школски одбор основне школе за образовање одраслих има седам чланова, укључујући и председника, од којих три из реда запослених и четири представника јединице локалне самоуправе (члан 54. став 6.);

- у школски одбор средње стручне школе скупштина јединице локалне самоуправе именује три представника социјалних партнера из подручја рада школе, као представнике јединице локалне самоуправе;

- у школски одбор средње школе од посебног интереса за Републику Србију и уникатне школе, за три представника јединице локалне самоуправе именују се истакнути представници: привредне коморе, занатлија, удружења послодаваца, националне организације за запошљавање, синдиката и других заинтересованих за рад школе, односно социјалних партнера, које, скупштини јединице локалне самоуправе, предлаже Министарство просвете, науке и технолошког развоја (даље: Министарство), (члан 54. став 7.);

-у средњој стручној школи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине или за коју је утврђено да је од посебног значаја за националну мањину, национални савет националне мањине предлаже најмање једног члана, од три, из реда представника социјалних партнера из подручја рада школе (члан 54. став 8.);

- школски одбор средње школе за образовање одраслих има девет чланова, укључујући и председника, и то по три представника запослених, социјалних партнера и јединице локалне самоуправе (члан 54. став 9.).

Законом је прописана могућност, да се школски одбор средње школе састаје у проширеном саставу, односно да се у састав укључују два пунолетна ученика, које бира ученички парламент, када се разматра и одлучује о одређеним питањима.

Напомена:

Чланом 54. Закона прописан је састав и именовање органа управљања у установама чији је оснивач Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе.

Међутим, када су у питању установе које оснива друго правно или физичко лице, Закон само прописује да се приликом утврђивања састава органа управљања у таквим установама обезбеђује равноправна заступљеност родитеља (члан 52. став 2. Закона).

Сходно наведеном, састав органа управљања у тзв. „приватним установама“, може да буде различит од састава органа управљања у тзв. „државним установама“, односно јавним школама.

• **Предлагање чланова**

Чланове органа управљања предлажу, тајним изјашњавањем, као овлашћени предлагачи

- из реда запослених: васпитно-образовно, односно наставничко веће, а за школу са домом - на заједничкој седници наставничко и педагошко веће;

- из реда родитеља – савет родитеља.

Закон, одредбама члана 54. став 11. прописује ограничења за предлагање и именовање чланова органа управљања, која би могла да се сврстају у три групе и то: за члана органа управљања не може да буде предложено ни именовано лице:

1. које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца или које је осуђено за: кривично дело насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављања малолетног лица или родоскрвњење; за кривично дело примање мита или давање мита; за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, ни лице за које је, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање;

2. које би могло да заступа интересе више структура, осим чланова синдиката; чији су послови, дужност или функција неспојиви са обављањем послова у органу управљања; које је већ именовано за члана органа управљања друге установе; које је изабрано за директора друге установе;

3. у другим случајевима, утврђеним законом, на пр. Законом о локалној самоуправи ("Службени гласник РС", број 129/2007 и 83/2014 - др. закон), Законом о агенцији за борбу против корупције ("Службени гласник РС", бр. 97/2008, 53/2010, 66/2011-одлука УС РС, 67/2013 - Одлука УС РС и 112/2013-аутентично тумачење и 8/2015-одлука УС)...

У вези са наведеним ограничењима дајемо примере из праксе

не може да буде члан школског одбора:

- **из реда запослених наставник који је запослен у школи и чије је дете ученик исте школе**

Запослени у школи, који је, на предлог наставничког већа, именован за члана школског одбора из реда запослених, а истовремено је и родитељ ученика који је уписан у исту школу, не може да буде члан школског одбора, сходно члану 54. став 11. тачка 2) Закона, јер заступа интересе две структуре: запослених и родитеља.

- **лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело примање мита**

Лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело примање мита, по правоснажности пресуде, не може да буде члан органа управљања.

- **лице у средњој школи, које је у међувремену изабрано за директора основне школе**

Лице које је изабрано за директора основне школе, од момента ступања на дужност директора, не може да буде члан школског одбора у средњој школи, сходно члану 54. став 11. тачка 1) и 5) Закона.

- **родитељ ученика који је завршио школу**

Основ, да лице буде члан школског одбора, на предлог савета родитеља школе, је, да је родитељ ученика који је уписан у исту школу, а сходно одредбама члана 54. ст. 3. и 10. Закона.

Законом је прописано да скупштина јединице локалне самоуправе решењем одлучује о предлогу овлашћеног предлагача и да је решење о именовању или разрешењу чланова органа управљања коначно у управном поступку (члан 54. став 12.).

Такође, Законом је решена правна ситуација, када овлашћени предлагач не спроведе поступак у складу са Законом или предложи кандидата супротно одредбама Закона. У таквој ситуацији скупштина јединице локалне самоуправе одређује рок за усклађивање са Законом (члан 54. став 13.).

Када овлашћени предлагач ни у датом року не поступи у складу са Законом, скупштина јединице локалне самоуправе именује чланове органа управљања без предлога овлашћеног предлагача (члан 54. став 14.).

Законом је регулисано поступање Министарства, у оквиру надзора над применом Закона.

Када Министарство утврди неправилности у поступку именовања, односно разрешења органа управљања, скупштина јединице локалне самоуправе дужна је да, одмах, а најкасније у року од 15 дана од дана достављања акта којим се налаже мера, отклони утврђене неправилности (члан 55. став 5.).

МАНДАТ

(члан 55. ст. 1. до 4. Закона)

Мандат органа управљања траје четири године.

Поступак за именовање чланова органа управљања покреће се најкасније два месеца пре истека мандата претходно именованим члановима органа управљања.

Скупштина јединице локалне самоуправе разрешиће, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе, на лични захтев члана и ако:

- 1) орган управљања доноси незаконите одлуке или не доноси одлуке које је на основу закона и статута дужан да доноси;
- 2) члан органа управљања неоправданим одсуствовањима или несавесним радом онемогућава рад органа управљања;
- 3) у поступку преиспитивања акта о именовању утврди неправилности;
- 4) овлашћени предлагач покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања због престанка основа по којем је именован у орган управљања;
- 5) наступи услов из члана 54. став 11. Закона, односно услов по коме лице не може да буде предложено ни именовано за члана органа управљања.

Важно је напоменути, да изборни период новоименованог, појединог члана органа управљања, траје до истека мандата органа управљања.

ПРИВРЕМЕНИ ОРГАН УПРАВЉАЊА

Законом су прописане ситуације када се именује привремени орган управљања:

1. ситуација (члан 55. став 6.):

- министар разрешава постојећи и именује привремени орган управљања установе, ако скупштина јединице локалне самоуправе не покрене поступак за преиспитивање акта о именовању, односно разрешењу органа управљања и не усагласи га са Законом у року од 15 дана од дана достављања акта којим се налаже мера;

2. ситуација (члан 56.):

- министар именује привремени орган управљања установе до именовања новог;

3. ситуација (члан 35.):

- у поступку забране рада установе (када орган надлежан за обављање послова инспекцијског, односно стручно-педагошког надзора утврди да установа не испуњава прописане услове за рад или не обавља делатност на прописани начин, као и у случају обуставе рада или штрајка организованог супротно закону) и када орган управљања не обавља послове из своје надлежности, Министарство предузима, између осталих, једну од привремених мера, разрешава орган управљања и именује привремени орган управљања.

Такође, у ситуацији, када у току трајања, једне од предузетих привремених мера - разрешење директора и постављење вршиоца дужности директора, истекне мандат органу управљања установе, министар именује привремени орган управљања, до

престанка привремене мере и именовања органа управљања. Тако именован привремени орган управљања има најмање пет чланова и обавља послове из надлежности органа управљања док Министарство не утврди да су испуњени услови, отклоњене утврђене неправилности и да су се стекли услови за престанак привремених мера, а најдуже шест месеци.

НАДЛЕЖНОСТ

Надлежности органа управљања прописане су одредбама члан 57. став 1. Закона.

Према наведеним одредбама орган управљања установе:

- 1) доноси статут, правила понашања у установи и друге опште акте и даје сагласност на акт о организацији и систематизацији послова;
- 2) доноси предшколски, школски, односно васпитни програм (у даљем тексту: програм образовања и васпитања), развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању;
- 3) утврђује предлог финансијског плана за припрему буџета Републике Србије;
- 4) доноси финансијски план установе, у складу са законом;
- 5) усваја извештај о пословању, годишњи обрачун и извештај о извођењу екскурзија, односно наставе у природи;
- 6) расписује конкурс и бира директора;
- 7) разматра поштовање општих принципа, остваривање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа и предузима мере за побољшање услова рада и остваривање образовно-васпитног рада;
- 8) доноси план стручног усавршавања запослених и усваја извештај о његовом остваривању;
- 9) одлучује по жалби, односно приговору на решење директора;
- 10) обавља и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Поред наведених надлежности, орган управљања, на основу Закона, обавља и следеће:

- доноси одлуку о проширењу делатности, уз сагласност Министарства (члан 33. став 6.);
- доноси одлуку о статусној промени установе, о промени назива или седишта установе, уз сагласност оснивача, односно Министарства (члан 34. став 2. и 3.);
- учествује у самовредновању (члан 48. став 5.);
- одлучује о правима, обавезама и одговорностима директора (члан 59. став 16.);
- поставља вршиоца дужности директора (члан 61. став 1.);
- доноси одлуку о престанку дужности директора (члан 63. став 1.);
- именује чланове стручног актива за развојно планирање (члан 66. став 10.);
- одлучује о приговору на одлуку о избору кандидата (члан 130. став 6.);
- доноси одлуку о удаљењу запосленог са рада (члан 140. став 3.).

Посебно указујемо да је брисано претходно законско решење по коме је, за доношење одлуке о избору наставника, васпитача и стручног сарадника, било неопходно прибавити мишљење органа управљања.

Према важећим одредбама Закона орган управљања више не даје мишљење директору о кандидатима у поступку одлучивања о избору наставника, васпитача и стручног сарадника (члан 130.).

ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКА И НАЧИН РАДА

Орган управљања доноси одлуке већином гласова укупног броја чланова (чл.57. ст.2. Закона).

Сходно наведеном, орган управљања је донео одлуку, ако је за њу гласало пет чланова, односно четири члана школског одбора основне школе за образовање одраслих.

Законом је прописано да на свим седницама органа управљања присуствује и учествује у њиховом раду представник синдиката у установи, без права одлучивања (чл. 57. ст. 3. Закона).

Такође је прописано да, поред представника синдиката, на свим седницама школског одбора основне школе присуствују и учествују у раду два представника ученичког парламента, без права одлучивања (чл. 57. ст. 4.).

На основу члана 57. став 5. Закона, на седницама школског одбора средње школе, присуствују и учествују у раду два представника ученичког парламента, без права одлучивања, када школски одбор :

- утврђује предлог финансијског плана за припрему буџета Републике Србије;
- доноси финансијски план установе, у складу са законом;
- усваја извештај о пословању, годишњи обрачун и извештај о извођењу екскурзија;
- расписује конкурс и бира директора;
- одлучује по жалби, односно приговору на решење директора.

Сходно наведеном, у поменутим ситуацијама, представник синдиката и представници ученичког парламента само присуствују седницама школског одбора средње школе без права да одлучују.

Школски одбор средње школе састаје се у проширеном саставу, који укључује два пунолетна ученика које бира ученички парламент школе (члан 57. ст. 6. и 7.), када:

- доноси статут, правила понашања у установи и друге опште акте и даје сагласност на акт о организацији и систематизацији послова;
- доноси школски програм, развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању;
- разматра поштовање општих принципа, остваривање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа и предузима мере за побољшање услова рада и остваривање образовно-васпитног рада;
- доноси план стручног усавршавања запослених и усваја извештај о његовом остваривању.

• **Рад органа управљања**

Законом је прописано, да се у установи рад органа управљање уређује пословником (члан 63. став 2. тачка 8)).

Сходно наведеном, установа је у обавези, да својим актом-пословником уреди рад органа управљања (на пр. Пословник о раду школског/управног одбора).

Поменути акт-пословником потребно је регулисати начин рада органа управљања: припремање седница, начин сазивања седница, потребан број чланова за рад, вођење седница, утврђивање дневног реда, одржавање реда на седницама, начин доношења и израде одлука, вођење записника и друга питања везана за рад органа управљања.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРИГОВОРУ

Начин поступања органа управљања по приговору запослених на решење директора регулисан је чланом 145. Закона.

Запослени има право на приговор, на решења директора о остваривању права, обавеза и одговорности, органу управљања, у року од осам дана, од дана достављања решења.

Орган управљања (као другостепени орган) дужан је да поступа по приговору запосленог и да донесе одлуку по истом, у року од 15 дана, од дана достављања приговора.

У поступку одлучивања по приговору запосленог школски, односно управни одбор може да поступи на следећи начин:

1. **закључком да одбаци приговор** запосленог уколико је неблаговремен, недопуштен или изјављен од неовлашћеног лица;

2. **решењем да одбије приговор** запосленог када утврди да је поступак доношења решења правилно спроведен и да је решење на закону засновано, а приговор неоснован;

3. **својим решењем да поништи првостепено решење и врати предмет директору на поновни поступак**, ако утврди да су у првостепеном поступку одлучне чињенице непотпуно или погрешно утврђене, да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која су од утицаја на решење ствари или да је изрека побијаног решења нејасна или је у противречности са образложењем.

Такође, запослени се може обратити и надлежном суду, ако орган управљања не одлучи по његовом приговору или ако није задовољан другостепеном одлуком, у року од је 15 дана од дана истека рока за доношење одлуке по приговору, односно од дана достављања одлуке органа управљања.

Указујемо на следеће одредбе Закона:

- за члана Националног просветног савета не може да буде изабрано лице које је именовано у орган управљања установе (члан 13. став 9. Закона);
- за члана Савета за стручно образовање и образовање одраслих не може да буде именовано лице које је именовано у школски одбор (члан 15. став 5. Закона);
- председник и чланови органа управљања обављају послове из своје надлежности, без накнаде (члан 53. став 3. Закона);
- за обављање послова из своје надлежности орган управљања одговара органу који га именује и оснивачу (члан 57. став 8. Закона);
- рад органа управљања, у складу са његовом надлежношћу, планира се годишњим планом рада установе и чини његов саставни део (члан 89. став 1. Закона);

У Београду, 30.01.2017.год.

Аутор: Биљана Антић, дипл.правник

Правни основ: Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013 и 35/2015-аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 - одлука УС).